

YOSHLAR ONGIGA EZGULIK G'OYASINI SINGDIRISHDA
"AVESTO"NING O'RNI"

Kabirova Zarifa

ChDPU "Maktab menejmenti"

kafedrasi o'qituvchisi

Raximjonova Fazilat

Olimova Firuza

ChDPU "Maktab menejmenti"

ta'lim yo'nalishi 2 kurs talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada yoshlar ongiga ezgulik g'oyasini singdirishda "Avesto"ning roli hamda ezgulikning tarkibi, o'ziga xos xususiyatlari va amalga oshirish yo'llari o'z aksini topgan.

Kalit so'zlari: "Avesto", yoshlar, ta'lim, tarbiya, ezgulik, milliy, g'oya, ong, niyat, so'z, amal, din, e'tiqod, ma'rifat, rivojlanish, samara, maqsad.

Аннотация: В данной статье отражена роль «Авесты» во внедрении идеи добра в сознание молодежи, а также состав, особенности и способы реализации добра.

Ключевые слова: «Авеста», молодежь, образование, воспитание, добродетель, национальная, идея, сознание, намерение, слово, действие, религия, вера, просвещение, развитие, следствие, цель.

O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichi boshlandi, bunda bu taraqqiyotda sifatli ta'lim hamda inson sha'ni va qadr – qimmatini hamma narsadan ustun ko'rilmogda[1]. Barcha islohotlar zaminini ezgulik g'oyalarini amalga oshirish tashkil etadi.

Zero, ezgulikning umumilliy g'oyaga ko'tarilishida va yashovchan bo'lib qolishida "Avesto"ning ham munosib o'rni bor. «Avesto» uzoq asrlar maboynida insonlarga ilm –ma'rifat o'rgatishda va ezgulik, buyodkorlik g'oyalarini singdirishda hamda axloq - odob fazilatlarini shakllantirishda dasturul amal bo'lib kelgan. Zardusht bu kitob ("Avesto" – "savodxonlik" ma'nosini bildiradi) vositasida ezgulik g'oyasini milliy g'oya shakli darajasiga ko'tardi va unda ezgulik – "Xudo irodasining mujassami" ma'nosida ishlatilgan. "Avesto"ga ko'ra, ezgulik g'oyasining tarkibini uch tushuncha hosil qiladi:

- 1) Ezgu niyat (andishai nek);
- 2) Ezgu so'z ("guftori nek");
- 3) Ezgu amal ("kirdori nek") [2].

Inson ezgu niyatli, So'zli va Amalli bo'lsa, jamiyat ham shunday bo'ladi. Aksincha, inson yovuz niyatli ("andeshali bad"), yovuzona So'zli (guftori bad) va makkor Amalli ("kirdori bad") bo'lsa, u yashayotgan jamiyat va tuzum ham shunga aylanib boradi.

Bu o'rinda ta'kidlash lozimki, Niyat – maqsad - muddao, orzu va intilishni; So'z – muomala, munosabat va muloqotni; Amal – ish, harakat va faoliyatni anglatadi. Shu ma'noda insoniyatda zzugulik g'oyasi tantana qilishi uchun quyidagilar tarkib topgan bo'lishi kerak:

- 1) yuksak maqsad – muddao (Niyat);
- 2) oqilona munosabat (So'z);
- 3) ongli faoliyat (Amal).

E'tibor berilsa, ezgulik g'oyasida inson va jamiyatning ongi, dunyoqarashi va hayotiga asosiy urg'u beradi. Shu sababli ezgulik g'oyasida aynan ana shu uch masalaga urg'u berilgan va bunda o'ziga xos usullardan foydalanilgan.

"Avesto"da ezgulik g'oyasi vositasida ta'lim – tarbiyani amalga oshirish quyidagilarga asoslangan:

a) ommaga, ayniqsa, yoshlarga ezgulik g'oyasining asosiy tushunchalari Ezgu niyat, Ezgu so'z va Ezgu amalni bilish vositasida tushuntirish;

b) odamlar ongi va dunyoqarashida ezgu maqsad – muddaolar, qarashlar va mo'ljallashni shakllantirish;

v) odamlarni ezgulik qilish va yaratishga safarbar etish.

Ezgulik g'oyasi targ'ibotining tarbiya usulida quyidagilarga e'tibor berilgan.

a) omma, ayniqsa, yoshlar axloqini ezgulik qonuniyatlari yaxshi niyat, so'z va amalga ko'niktirish vositasida shakllantirish va korreksiyalab borish;

b) odamlarda yaxshilikni orzu qilish, shirin so'zli bo'lish va halol mehnat evaziga yashash ko'nikmasini tarkib toptirish;

v) odamlarni kasbiy faoliyat, hayot va yashashga yomon niyat, qo'pol muomala va xudbinona amalga (ishga) nafrat ruhida tarbiyalash.

Ta'lim-tarbiya usullari asosida Ezgulik g'oyasi "Avesto"ga zand (tafsir, sharh) bitish uning g'oyalarini badiiy adabiyot va san'at asarlarida talqin qilish an'anasini ta'sis etdi. Bu ishlar oilada, oqsoqollik (Kadxudolar) idoralarida va ibodatxona hamda ma'rifat o'chog'i bo'lgan otashkadalarda amalga oshirilgan. "Avesto"ga ko'ra odamning balog'at yoshi erkaklar uchun 15 yosh va ayollar uchun 13 yosh qilib belgilangan [3]. Ezgulik g'oyasi asosida tarbiyalash maqbul tizim va usullarga asoslanishi bu vazifani bajarish imkonini bergan va bu masala qat'iy qo'yilgan. Negaki VI asrda "Avesto"ga berilgan "Zand"da (Tafsirda) deyiladi: "Farzandga 15 – 17

yoshga qadar bilim va hunar o'rgatib, voyaga etkazish ota – onaning e'tiqodiy burchidir"[2]. Bu ishning e'tiqodga bog'lab talqin qilinishi ayni mudoadir. Chunki hech kim 1) farzandining bilimsiz va hunarsiz bo'lib qolishi natijasida e'tiqodsiz nom olishini istamaydi. 2) farzandning 15 – 17 yoshida bilim va hunar vositasida balog'atga etishiga shubha bilan qaramagan. Bundan tashqari bunday qat'iyatlilik natijasida yoshlarning 15 – 17 yoshda jismoniy, aqliy va axloqiy jihatdan balog'atga etib hayot kechirish va insoniyatda faoliyat ko'rsatishga tayyorligi ta'minlangan.

Shuningdek "Avesto"da zardushtiylik dinining qonun – qoidalari, farz va sunnatlari, yakkayu yagona yaratuvchilik qudrati, ta'rifiyu madhi bilan birga ijtimoiy hayot, turli tabaqalar, moddiy olam, har xil kasb sohiblarining turmushda tutgan o'rni, dunyo va insonning nokomilligi, mavjud tuzum tartib – intizomlari, ularning avzalliklari va kamchiliklari, mazdaparastlikning asl mohiyati, boshqa dinlardan farqi va inson tafakkurining ezgulikka yo'g'irilganlik g'oyalari o'z aksini topgan. Darhaqiqat "Avesto"da xotin - qizlar haq – huquqini e'zozlash, oila, daxlsizligi va mustahkamligiga erishish, ota – onaning farzand odidagi, farzandlarning ota – ona nazdidagi burchi, qizlarga ta'lim – tarbiya berish, hunar o'rgatish, ularni oilaviy hayotga tayyorlashda ezgulik g'oyasi asosida amalga oshirishni targ'ib qiladi. Jumladan, Zardusht bahor oyining birinchi haftasidagi bir kunini "Ayollar bayrami" sifatida nishonlanishini joriy qilgan.

Mana shular sabab Ezgulik g'oyasi asrlar davomida yashovchan bo'lib kelgan.

Haqiqatdan ham, zardushtiylik didining muqaddas kitobi "Avesto" yaratilganiga 3000 yil bo'lishiga qaramasdan, Zardushtiylik va undagi diniy – falsafiy aqidalar, pandu nasihatlar ajdodlarimiz tarixi, madaniyati, iffati, urf – odatlari va ularni o'rganish, ayniqsa yoshlar ongiga ezgulik g'oyasini singdirishda bugungi innovatsion rivojlanish jarayonida "Avesto"dan samarali foydalanish o'z samarasini beradi.

Zero, Yangi O'zbekiston kelajagini bilimli yoshlar tashkil etadi. Va bu borada Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek, najot - ta'limda, najot - tarbiyada, najot - bilimda. Chunki barcha ezgu maqsadlarga bilim va tarbiya orqali erishiladi [1].

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasi. Yangi O'zbekiston gazetasi, 2022 yil 21 dekabr soni.

2. Avesto. –T.: "Fan". 2001.

3. O'zbek pedagogikasi antologiyasi. –T.: "O'qituvchi". 1996.